

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton.

Előfizetési ár: egész évre 14 korona, fél-
évre 7 korona. Egyes szám ára 30 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Debreczen, Kollégium;
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Egyházkerületi közgyűlést megnyitó ímádság.

— 1917 május 9-én. —

Mindenható Isten! Mennyei édes Atyánk!
„Micsoda az ember, hogy megemlékezel róla és az embernek fia, hogy gondod van reá?” Kegyelmed sokasága feletti áhitatos álmétkodásunk eme szavaival illetünk tégedet Uram, ki szabad utat engedtel nekünk a környező veszedelmek között, hogy megőrzött életünkkel, megtartott erőnkkel szolgálhassunk neked.

Legnagyobb áldásod a mi lelkünkben legyen, a hit által, mely megigazít, a reménység által, mely meg nem szégyenít s a szeretet által, melyben új életre van erő; erősebb a koporsó fedelénél is.

A mi Urunk Jézus Krisztusnak, a szentnek és örökkévalónak igazságát tulajdonítja hit által a te kegyelmed mi nekünk. Nem kérkedünk Uram ezzel a méltósággal, sőt gyarlóságunk s bűneink tudatának alázatos ruházata fölé tesszük fel koronának s benne a te dicsőségedet látjuk egyedül. Ebben a dicsőségben van a mi reménységünk, mert mindenható hatalom diadalának bizonyosága ez. Szakadozhatnak a föld minden eresztéke, tántoroghatnak a hegyek bedülve a tenger közepébe, fűvekre, fákra véres harmat szállhat, járhat az öldöklő angyal szélteben, hosszában, teregetve a gyászt, megrendülhetnek az ég oszlopai és megzavarodhatnak fényes seregei: azért a bened vetett reménység kösziklája megáll s tetején a szabadulás, megváltás, feltámadás örtüze megolthatatlan lánggal ég.

Reménységünknek ez a vigasztaló és bátorító bizonyossága szeretetből van, mellyel te szeretted a világot s amellyel megengeded, hogy mi is atyánk képen szeressünk tégedet. A szeretetnek erejét szörnyű próba köre vetetted Uram! Vér és fájdalom, inség és gyötrelm, rettenetes-

ségek és halál sötétlenek a próba kövön. A tiednek próba állásában nem kételkedünk, hiszen te örök és változhatatlan vagy minden tökéletes tulajdoniddal egybe, a miénknek erejét vidd keresztül a próbán diadallal. Adj erőt és készséget szeretni téged a te parancsolataid megtartásával gondolatban és indulatban, beszédben és cselekedetben, hogy a te törvényid megtartásának áldása bennünk az új emberrel, a világgal az új éggel és új földdel láttassék meg a te dicsőségdre. Ámen.

Dr. Baltazár Dezső.

Gróf Degenfeld József főgondnok egyházkerületi gyűlést megnyitó beszéde.

Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés!

Tisztelettel van szerencsém üdvözölni a Közgyűlés megjelent tagjait. A hosszú, véres háború, amely hazánkat, nemzetünket oly nagy mértékben megtizedelte és amely hazánk számos, értékes részén oly óriási károkat okozott: még mindig tart. Immár a harmadik háborús évnek vége felé járunk, s bár nem lehet tagadni, hogy egyszer-máskor oly jelek mutatkoznak, amelyek az idők jobbrafordulására engednek következtetni, mindamellett semmiféle biztos reményünk és kilátásunk arra, hogy a közelben ez a véres háború megszűnjék. Pedig hazánknak, egyházunknak óriási érdeke volna, hogy a háború mielőbb véget érjen. Kérjük is a mi Istenünket, a Mindenhatót, hogy adja vissza minél előbb a béke áldásait.

A múlt közgyűlésünk óta is szenvedett a mi egyházi közéletünk veszteséget. Elvesztettük Ujfalussy Bélát, aki hosszú, huzamosabb ideig volt egyházkerületünk értékes tagja, mint főjegyző, mint tanácsbíró, mint az egyházkerületnek az egyetemes konventen rendes képviselője. Méltóztassanak az ő emlékét kegyeletesen megőrkíteni jegyzőkönyvünkben.

A múlt év végén bekövetkezett trónváltás folytán szükségesnek és kívánatosnak mutatkozott, hogy az

egyetemes református egyház részéről az új királyt, IV. Károly Öfelségét üdvözljük. Az egyetemes református egyháznak hódoló és tisztelő küldöttsége április 14-én jelent meg Öfelsége előtt. Öfelsége a küldöttség vezetőjének üdvözlő és hódoló szavait kegyesen fogadta, s kegyesen megígérte, hogy a mi egyetemes egyházunkat a jelenben és a jövőben mindenkor jóindulatában és pártfogásában részesíti. (Éljen, éljen.) Ezzel összefüggőleg méltóztatnak tudomással birni arról, hogy ma a királyi családnak bizonyos mértékben ünnepe van, amennyiben Zita királyné Öfelségének ma van a születésnapja. Méltóztatnak talán ebben az irányban intézkedni s Öfelségét a kabinetiroda útján, vagy közvetlenül ez alkalommal hódolatteljesen üdvözölni. (Éljen, éljen.)

A múlt esztendőnek a végén tartott egyetemes konvent, mint méltóztatnak tudni, kimondta azt, hogy még ebben az évben kívánatos a zsinat megtartása. Öfelsége a király kegyelmesen megméltóztatott engedni a zsinat tartását ez évnek őszén és pedig olyanformán, hogy mint az előző három zsinaton, ez alkalommal sem kíván királyi biztost küldeni. (Helyeslés, éljenzés.) A zsinati képviselők megválasztása iránt a mostani egyházkerületi közgyűlésünk van hivatva intézkedni.

Hasonlókép a mostani egyházkerületi közgyűlés lesz hivatva a reformáció négyszázados ünneplésének megtartására és módozataira nézve határozni, esetleg az ez alkalommal létesítendő intézmények ügyében is.

Nem mondok új dolgot, ha ismét hivatkozom arra az óriási drágaságra, amely a háború folytán az egész országunkra nyomasztóan nehezedik, mert hiszen ezt mindnyájan méltóztatnak tudni gyakorlatból. Legjobban sújtja ez a drágaság azokat, akik arra vannak utalva, hogy fix fizetésükből éljenek, és a mi lelkészi karunk legnagyobb része ebbe a kategóriába tartozik. Ezért már a múlt évben a konventi elnökség szükségesnek tartotta, hogy lelkészi karunknak bizonyos összegű háborús segélyt, vagy ha úgy tetszik, drágasági pótlékot eszközöljön ki a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr, illetőleg a hadsegélyző bizottság útján. Ez sikerült is, mert a múlt évben 250,000 koronát kaptunk ezen a címen. Az összeg, amely első pillanatra nagynak látszik, gyakorlatban igenis kevés. Tekintettel arra, hogy igen sokan voltak azok, akik segélyre szorultak, az eredmény az lett, hogy lelkészi karunk egy része nem részesült benne, csakis azok, akik különösen kiemelkedő okoknál fogva, feltétlenül segélyezendők voltak, ezek is csak mérsékelt összeggel.

A drágaság azóta is fokozódott, ennél fogva természetesen a folyó esztendőben is hozzá kellett fordulni azokhoz a hatóságokhoz, amelyektől segélyt várhatunk. Sikerült is kieszközölni most már valamivel nagyobb összeget, 400,000 koronát, amelyből a mi egyházkerületünknek valamivel több mint 100,000 korona jut. Ennek megosztása iránt is a mostani közgyűlésünk lesz hivatva intézkedni. Hála ezért a segélyezésért a vallás-

és közoktatásügyi miniszter úrnak, különösen a hadsegélyző hivatal elnökének, gróf Tisza Istvánnak. (Éljenzés.)

Debreceni főiskolánknak különböző tanszakai a folyó tanévben is sok akadállyal voltak kénytelenek megküzdeni. Eltekintve a nagy drágaságtól, amely különösen a tanulók élelmezése miatt sújtotta a kollégiumot és eltekintve azon körülménytől, hogy még ma is tanáraink közül többen vannak a haretéren, gátlólag hatott a tanügy menetére az a körülmény is, hogy a tanügy részére szolgáló épületeinknek egy tekintélyes része többször le volt foglalva katonai célokra. Ez a körülmény az utolsó időkben megszűnt, összes épületeink — hálla Istennek — visszaadattak a tanügy céljaira. Azért használom ezt a kifejezést, hogy „hála Istennek“, mert nemcsak hogy örvendetes körülmény ránk nézve az, hogy a tanügyre szolgáló épületeinket visszakaphattuk, de azért is, mert ez egyenes folyománya annak, hogy a hazánk keleti részét orvul megtámadó, hitszegő oláh szomszédainkat sikerült kivenni, illetve országunkat ő tőlük teljesen megtisztítani.

Most, főtiszteletű és méltóságos egyházkerületi Közgyűlés, a közgyűlés tagjait még egyszer üdvözlöm és elnöktársam nevében is a közgyűlést megnyitom.

Dr. Kun Béla egyházkerületi világi főjegyző székfoglaló beszéde.

Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés!

Mikor tizenhét évvel ezelőtt először ért az a kiténtetés, hogy mint egyik legkisebb egyházmegyénk világi aljegyzője — reám nézve akkor még ismeretlen környezetben s ismeretlen feladatok előtt — egyházunk kormányzói között helyet foglalhattam, — a közgyűlés előtt a megválasztásért köszönetet mondó szavaimat azzal kezdtem, hogy: boldognak érzem magamat.

Mit mondjak most, főtiszteletű közgyűlés, mikor legnagyobb egyházkerületünk gyülekezeteinek valóban párját ritkító egyértelműséggel nyilvánult bizalma jól ismert feladataim tovább folytatására a kerületi főjegyzőség dignitásával díszít fel?

Annak az egyszerű kis falusi parókiának, melyben születtem s növekedtem, — fehér falai közt tiszta fehér volt az élet is, és amint egyetlen közel szomszédunkban a puritán templomocska állt, lelkemhez is legközelebb puritán egyházunkat állította a szerető szülői szó. Apró gyermek koromban legtöbb tanítást azokról a szolgálatokról hallottam, melyeket vérszerinti eleim teljesítettek a magyar református Sionért, meg azokról az érdemeikről, melyeket egyházunk kiváló lelkipásztorai s világi szolgálói szereztek az egyház, haza és emberiség javára.

Aztán idejöttem tanulni a debreceni kollégiumba. Kell-e keresni s lehet-e találni szavakat azoknak a mély benyomásoknak előtárására, melyeket a már fogékonnyá

tett gyermeklélek ezen a helyen magába fogadhat? Maradhatott-e hatástalanul rám szerető gonddal vezető tanárainak, köztük egyházi közéletünk több, most is előljáró munkásának ragyogó példaadása?

Majd, ismét még mint fogékony lelkű ifjú, állandó munkása lettem az egyházi közigazgatásnak egy olyan egyházmegyében, melynek küzdelmes viszonyai között bő tapasztalatokat szerezhettem arról, hogy a más-vallásúak és más nemzetiségűek tengerében elszórt szigeteken élő hitsorsosaink mekkora értéket képviselnek a magyar hazafiság s a szellemi világosság szempontjából. Egy évtizedet meghaladó időn át tanultam ebben a feladatkörben egyházunk hivatásának nagyságát ismerni, olyan egyházmegyei gondnok vezetése mellett, kinél anyaszentegyházunk buzgó szeretetében s hű szolgáltatásban jobb tanítómestert keresve sem lehetne találni.

Annak is tizenkét éve már, hogy a magyar református segélyegylet jegyzője lettem s e munkám körében módomban volt szélesebb áttekintést nyerni református egyházunk sok helyt számtalan nehézséggel küzdő, de mindenütt a nemzeti műveltség s az emberi haladás ügyét szolgáló munkájának részleteiről. Úgy ezen, mint még inkább a kilencedfél év óta viselt egyházkerületi aljegyzői tisztségem feladatainak teljesítése közben szerencsés voltam közvetlen közelből figyelni annak a férfiúnak egyházunkért folytatott munkásságát, kinek vezérlete, irányítása, útmutatása egyházkerületünknek, sőt egyetemes magyar református egyházunknak életére páratlanul áldásos hatású.

Ha mindezekhez hozzáveszem, hogy még életpályám rendes foglalkozása közben sem kell elszakadnom az egyháztól s hivatalos kötelességem is az egyház jogainak, működésének tanulmányozására s fejtegetésére kötelez, valóban hálaadásra kell nyitni a számat: Az Úr énnékem őriző pásztorom, aki ilyen egységesen, harmónikusan rendezte el az életemet, hogy azt minden vonatkozásban egy munkakörnek szentelhessem.

Főtiszteletű egyházkerületi Közgyűlés! Aki a Gondviselés különös kegyelméből olyan kitűnő iskolákon ment át, aminőkkel én itt eldicselkedhettem, nagyon parányi sárdarab volna, ha az előtte járó fényes példák hű követésére nem buzdulna fel s megdöbbenően összeaszott szellem, ha a jó igyekezetnél egyebet nem tudna tanulni.

Tudom, hogy nem vagyok lélektelen anyag s hiszem, hogy nem vagyok egészen meddő lélek sem. A készség bizonyosan meg van bennem s talán a képességből is szereztem valamit.

Azt mindenesetre megtanultam, hogy annak, ki református anyaszentegyházunkat szolgálni kívánja, első sorban jó keresztyénnek kell lennie. Jó keresztyénnek nem szóbeszéddel, hogy megkeresztelt voltán hivalkodják, — hanem a Krisztus örökké igaz tudományának s dicsőséges példájának hű követésével, hogy Róla minden tetteben, egész életében bizonyosságot tegyen.

Megtanultam, hogy református keresztyén egyházunknak életető eleme az alapos tudomány, kiterjedt műveltség s általános felvilágosodottság s ennek folytán minden hű munkásának különös gonddal kell ápolni az egyház veteményes kertjeit s különösen fokozott figyelmet fordítani a felvilágosodottság terjesztőinek, jó pásztoroknak, tanároknak s tanítóknak nevelésére.

Megtanultam azt is, hogy a magyar református ember bármily szikla keményen áll a maga hite mellett s bármily odaadással szereti egyházát, az Isten országánál sem teszi hátrább e földi hazáját, amelynek művelt, boldog, erős, magyar voltaért mindenre kész elszánt hűségétől sohasem téríti el „nec civium ardor prava jubentium, nec vultus instantis tyranni“.

Megtanultam, hogy ha a közügyek intézésében általában mindig a közérdek szem előtt tartása s a belső igazság keresése lehet egyedül helyes irányt szabó, úgy különösen e mi szegény s pusztán erkölcsi nagy értékével imponáló magyar református egyházunkban a mindenk felett való önzetlenség s a nem külső formák, hanem a lélek szerint való cselekvés különös kötelesség.

És megtanultam nem theóriából, hanem előttem levő gyakorlati példák nyomán, hogy itt minálunk amint jogok, úgy kötelességek tekintetében sincs különbség lelkész és nem lelkész között s mink mindnyájan — királyi papság népe — egyforma odaadással tartozunk szolgálni a Krisztus országát.

Magától értődő, hogy bármely közigazgatási feladat közben működő tisztviselő csak akkor számíthat munkájának zavartalan eredményességére, ha az ügyek élén állókkal teljes egyetértésben dolgozhatik. Ezért tartom különös szerencsémnek, hogy egyházkerületünk mélyen tisztelt elnökségének bizalmát bírhatom s hogy e kitűnő vezéreink követését nem tisztségemmel járó kötelesség szerint, hanem őszinte, belső meggyőződésből örömmel vállalom.

Addig, míg munkám eredményességének s hasznosságának feltételeit meglevőknek látom, a reám bízott feladatot legjobb tudásom szerint s hiven teljesítem. Ha meg úgy találom, hogy a feltételek immár hiányoznak, csak e most elfoglalt tisztségem szűnik meg, de nem fogy el soha lelkemből a háládatosság azok iránt, kik megadták nekem azt a boldogságot, hogy magyar református egyházunkat ebben a díszes állásban szolgálhatom.

A beszéd elhangzása után dr. Baltazár Dezső püspökünk meleg szavakkal üdvözölte az új főjegyzőt s rámutatván évek hosszú során át anyaszentegyházunk szolgálatában bebizonyított példás hűségére, úgyszintén az egyetemes papság elvének méltó megvalósítása körül szerzett számos és nagy érdemeire: a jó Isten áldását kérte további munkásságára.

Egyház

Egyházkerületünk tavaszi közgyűlése.

Egyházkerületünk tavaszi rendes közgyűlése május 9-én délelőtt 9 órakor kezdődött. A közgyűlést megelőző napon délelőtt az egyházkerületi bíróság ülésezett, melynek azonban ez alkalommal nagyon kevés dolga volt. Csak két közigazgatási és két fegyelmi ügy került elintézésre, melyekkel két tanácsra oszolva foglalkozott a bíróság. Ezután a kollégiumi igazgatótanács rendkívüli ülése volt, délután pedig az esperesi kar szokásos értekezlete. Magán a közgyűlésen nagy számmal jelentek meg az alkotó tagok. Elmaradásukat kimentették gr. Tisza István, Várady Gyula, Fráter Barnabás egyházmegyei gondnokok. A közgyűlés püspök úr emelkedett imádságával vette kezdetét, mely után egyházkerületi főgondnok úr megnyitó beszéde következett. Az egyházkerületi jegyzőkönyvben is közléteendő imádság és beszéd közlésére szerencsénk volt engedélyt nyerni. Az egyházkerületi világi főjegyzői tisztség betöltésére vonatkozó jelentést a közgyűlés tudomásul vevén, az új főjegyző a hivatali esküt letette, s a ritka egyértelműséggel megnyilvánult bizalmat megköszönte, mire a közgyűlés nevében püspök úr üdvözölte bensőségteljes szavakkal. Örömmel vette tudomásul a közgyűlés az alsó-szabolcsi egyházmegye gondnokának, *Szomjas* Gusztávnak s a debreczeni egyház új főgondnokának, *Márk* Endrének megválasztásáról szóló jelentést. A dr. Kun Béla főjegyzővé választásával megüresedett világi aljegyzői állásra a szavazás elrendeltetett, úgyszintén az egyházkerületi tanárképviselők újabb öt évi időtartamra megválasztása céljából is. — Lelkesedéssel küldött hódolateljes szerencsekívánatokat a közgyűlés Öfelsége Zita királynéhoz születésnapja alkalmából s hasonló hódolattal vette tudomásul király öfelségének a trónralépésekor hozzá intézett hűségnyilatkozatra érkezett köszönő választát. Mélius Péter műveinek dr. Pokoly József közreműködésével leendő kiadását a közgyűlés elhatározta.

Örömmel vette tudomásul a közgyűlés, hogy Öfelsége az egyház egyetemes zsinatának folyó év október 22-re összehívását megengedni, királyi biztos kiküldésének mellőzésével méltóztatott s a zsinati tagok megválasztására és igazgatására a szükséges intézkedéseket megtette. A lelkészek fizetésének korszerű rendezését a zsinatnak nyomatékosan figyelmébe ajánlja. A lelkészek háborús segélyére nyert összeg felosztása az egyházkerületi elnökség feladata lesz.

Az úrvacsorai kérdések tárgyában állást foglalt a közgyűlés oly értelemben, hogy az egyház alapvető dogmáinak kérdésbe tételét szükségesnek tartja. Az egyházkerületi pénzügyi bizottság jelentése s javaslati elfogadtatván, az 1916. évi zárszámadások tekintetében úgy az egyházkerületi pénztárnak, mint a Foncière biztosító

intézetnek a felmentés megadatott. A lelkészek részére andó előnyös kölcsönök céljára az egyetemes konvent által rendelkezésre bocsátott 130,000 korona legfeljebb 500 koronás összegekben 5% kamat s öt esztendei visszafizetés kötelezettségével lesz kiosztható. Az 5%-ból egy száztóli az esetleges veszteségek fedezésére szolgáló tartalékalap fog lenni. A Dóczy Imre nevét viselő alapítványra 1000 koronát szavazott meg a közgyűlés. A diakonissza bizottság jelentésével kapcsolatban elhatározta a közgyűlés, hogy a diakonissza intézetben még ez év végén református kórházat szervez.

A nyomtató vállalatra vonatkozóan Debreczen sz. kir. várossal kötendő szerződés tervezetét a közgyűlés a maga részéről megállapítván, felhatalmazta az egyházkerületi pénzügyi bizottságot, hogy ha a város részéről a szerződés tervezeten változtatások történének, azokat tárgyalván, a közgyűlés elé teendő jelentésadás mellett a kisebb módosításokat elfogadhassa, hogy így a nagyfontosságú ügy végleges megoldása halasztást ne szenvedjen.

A hadi árvaház létesítése érdekében az egyházak hozzájárulását kívánja a közgyűlés igénybe venni, lélekszám alapján kivetendő összegek szolgáltatására híván fel azokat abban a bizonyos tudatban, hogy e rendkívül nagyjelentőségű intézmény létesítésére szükséges áldozatot mindegyik egyházközség buzgón s jószívvel hozza meg.

Az egyházmegyék felterjesztéseinek előterjesztése a közgyűlés első napját elfoglalta.

A gyűlés második napján (10-én) tárgyalás alá kerültek az iskolai ügyek, ezek között első rendben a kollégiumi igazgatótanács előterjesztései, amelyek során történt az új tanárok megválasztása a következőképen: a főgimnázium egyik magyar-latin tanszékére, a nyugalomba vonult érdemdús Kulcsár Endre tanár utódául dr. Frick Józsefet, továbbá a tanítóképző intézetben újonnan szervezett négy tanszék közül a paedagogikaira dr. Varga Jenőt, a magyar nyelvre Péterffy Lászlót, a német nyelvre dr. Novák Józsefet és a természettudományokra Vizelyi Gábort választotta meg a közgyűlés.

Ezután az egyházkerületi és népiskolai tanügyi bizottságok előterjesztéseit tárgyalták oly simán és zökkenés nélkül, hogy déli félegy órára már végére értek a hosszú tárgysorozatnak. Dávidházy János esperes a gyűlés nevében köszönetet mondott az Elnökségnek az ügybuzgó vezetésért, ami után dr. Baltazár Dezső püspök úr a közgyűlést áldás és békesség kívánásával befejezettnek nyilvánította.

A nagyszalontai egyházmegye tavaszi közgyűlése.

A nagyszalontai egyházmegye tavaszi közgyűlése április hó 12. napján folyt le Nagyszalontán, a református központi iskola nagytermében. A munka kezdetén

a gondviselésben soha el nem fáradó mennyei Atya előtt borultak le a lelkészek és világi tagok. *Böszörményi Lajos* esperes szívből jövő, szívig ható alkalmi imádsága és a Hymnusz eléneklése után szeretettel és tisztelettel üdvözölte a közgyűlés minden alkotó tagját, kiemelve a vidékieket, azonban sajnálattal tett jelentést arról, hogy *Tisza István* gróf, az egyházmegye szeretett gondnoka ezúttal sem elnökölhet a közgyűlésen. Nem rajta múlt, hogy jelen nem lehet. Mindenkinnek be kell látni, hogy nélkülözhetetlen azon a helyen, hova őt a királyi felség bizalma állítja s minden idejét hazánknak kell szentelnie, hogy e válságos időben az államügyek vezetése pillanatra se szenvedjen fennakadást. De országos gondjai közt sem feledkezett el kedves egyházmegyéjéről. Személyesen kereste fel Esperest s arra kérte, hogy szíves üdvözlétét a közgyűlés minden egyes tagjának adja át. Ha nem lehet is most velök, feledve ninesenek s rólok való gondoskodása soha el nem fárad.

Szerető gondoskodását nem is nélkülözhetjük, mert helyzetünk országszerte súlyosabb most, mint volt a múltban bármikor. A történelemben példátlanul álló, emberpusztításban, javak romlásában határt nem ismerő világháború megint több családapát szólított el hajlékainkból, az életfentartás munkamezejéről, — szerencsére itthon a nők és gyermekek hősiesen kitartanak s amennyire gyenge erejük engedi, pótolják a harctereken küzdő s ott szívósan helytálló munkacsoportokat.

Az egyházmegye életének rendes folyását semmi különösebb esemény nem zavarta, az egyes egyházak háztartásában nagyobb zökkenés nem fordult elő, a belhivatalnokok jobbra megkapták illetményeiket, tanítóink nehéz helyzetén az állam most is nagyot könnyített a felemelt háborús segéllyel, hanem *lelkészeink anyagi helyzete* szinte *válságos*, e tekintetben ők ma már a gyengén javadalmazott tanítói karnak is alatta maradtak. A nagy többségnek javadalma túlnyomó részben földbirtok, de a papi földek a háború kezdete óta parlagon hevernek, nem került rájuk munkás, nem jutott azokba vetőmag; tisztelték a törvényt s a maximális áron felül sem nem adtak, sem nem vettek, a különféle központok, haditársaságok még sem tettek velök szemben kivételt, sőt sok helyen a polgári hatóság is közönnyel nézte nyomorúságos helyzetüket. Ennek másképp kell lennie! A hit tüze még nem aludt ki, még táplál az a remény: ahol legnagyobb a szükség, legközelebb a segedelem.

Ez a hit nagy lelki erővel ruházta fel a pásztorokat, akik közül nem halt meg senki. Változás négy volt: hárman jobb paróchiába jutottak, egy kartás pedig nyugalmába vonult. Helyeik nem maradtak sokáig üresen. Pankotára Kun Zoltánt, Feketetőtra Nagy Sándort, Belényessonkolyra Nagy Károlyt és Sarkadkereszturra Gulyás Kiss Gyulát hívta meg a közbizalom. Az új lelkipásztorokra és munkáikra szálljon Istennek áldása!

A tanügyi bizottság jelentése szerint hadakozó tanítóink száma nagy, múlt évi közgyűlésünk óta eleset-

tekről jelentést nem tett senki. Harctéren küzdő tanítóink hiányát nagyon érzi minden iskola, különösen ott, ahol egy férfi sem maradt. A nők, kivált a férjes és családos nők nem tudják a férfitanítókat pótolni. A hiányokon helyettesítések és osztályösszevonások útján segítettek, de több helyen rövidebb-hosszabb ideig a tanítás is szünetelt. Nem tagadhatjuk, hogy a hadiállapot iskoláinkban is visszaesést idézett elő.

A számvevőszék a kuratori *számadásokat* egyenként megvizsgálta, jóváhagyta, kifogás alá kevés esett, megnyugvással vette tudomásul a közgyűlés, hogy a lelkészek és gondnokok általában mindent elkövettek a nehéz viszonyok között is, hogy egyházuk háztartása hiánnyal ne záruljon. Csak Köröstárkány számadása nem tud dülőre jutni azóta, hogy lelkésze táborba szállt. Ez az ügy bíróság elé kerül.

A *missiói* bizottság jelentéséből megtudtuk, hogy az 1916. estendő nem kedvezett a csendes és zajtalan lelki munkásságnak. A közlekedési viszonyok nehézsége, híveink szétszóródása, a fuvar és élelem szinte elviselhetetlen drágasága... mind oly gátló körülmények voltak, amelyek erősen megpróbálták a missiói lelkészeket. Mindezek dacára is a buzgó és lelkiismeretes pásztorok nem vesztették el türelmüket és bátorságukat, hanem a lélek erejével forgolódtak szétszórt juhaik körül. Az aradi és kisjenői lelkészek a missiói köreik területére menekült, elesüggedt s olykor kétségbeesett *erdélyrészi* hitestvéreink gondját is felvették s elvitték azokhoz a kegyelemnek és a vigasznak, a hitnek és a szeretetnek életadó kincseit.

A közgyűlés méltányolta is a missiói lelkészek fáradtságos, sokszor kimerítő, költséges, nem ritkán anyagi áldozatot is igénylő munkásságát, őket, mint akik a munka terhét kettős mértékben hordozzák s különben is gyengén díjazott állásokban vannak, kivétel nélkül hadisegélyre ajánlotta.

Feltűnően nagy missiói területe van a nagyszalontai egyházmegyének. Kiterjed Bihar (8 járás), Arad és Temes (1 járás) vármegyékre. A missiói területen van 449 polgári község, ezekben 2 missiói-, 3 leány-, 12 fiókegyház és 430 szórvány. A polgári lakosok száma 412,864, ebből református 10,124 lélek, a többi más vallású s nagyjából más nemzetiségű is. 22 missiói körben 22 lelkész gondozza a tízezer református magyart s nem csak a más vallásfelekezetbe, hanem az idegen nemzetiségbe való beolvadástól is kell féltetni őket. Három missiói kör 1900 kor. konventi, nyolc 1300 kor. egyházkerületi segélyt élvez, a többi 11 kör lelkésze segély nélkül teljesíti a lelkigondozást. Többen ráfizetnek munkájukra s olyan is volt a múlt évben, ki 235 korona túlkiadással zárta számadását. Nagyon kívánatos lenne, ha ez a missiói terület nagyobb anyagi támogatásban részesülhetne. Általában a missiói ügy intenzívebb felkarolása országos érdek s annak rendezése, hivatott missionáriusokkal ellátása felette fontos, mert várhatjuk.

hogy a háború után nagyobb széltagoltságban fognak élni református híveink, mint a múltban.

Csécsi Imre missiói bizottsági elnök lemondása folytán a közgyűlés újjá szervezte a missiói bizottságot Fogarassy Bálint elnöklete alatt Bokor Sándor (előadó) és Lengyel Imre tagokból. A távozó elnök hasznos munkásságát köszönő elismerésével jutalmazta, az új tagok működése elé bizalommal tekint a közgyűlés.

A Kálvin-szövetségnek a belhivatalnokok betegélyezésére vonatkozó javaslatát nagyon drágálta s így elfogadhatónak nem találta a közgyűlés.

A nagyváradi tanítónőképző is érzi a háborús idők súlyát, a fenntartóktól újabb összeg megajánlását kéri. A közpénztárból 200 koronát nyert, jövőre azonban már aligha telik, minden forrás igénybe van véve.

A hívek áldozatkészségéről és a lelkész megbecsüléséről tett bizonyosságot az *aradi* egyház, amikor lelkésze javadalmát évi 1594 koronával emelte, a *mezőgyáni* egyház azzal, hogy 600 korona személyi pótlékot szavazott meg lelkésze részére. A vonatkozó határozatokat készséggel hagyta jóvá a közgyűlés.

A 442—1916. sz. egyházkerületi határozat rendelkezéséhez képest felhívja közgyűlés a presbiteriumokat a *legáció* további fenntartására, ahol beszüntették, annak visszaállítására, ahol eddig nem volt, új legáció létesítésére s mindenütt a legáció javadalmának korszerű rendezésére. Ennek a különben kedvelt és népszerű intézménynek ügye kedvezőtlen időben került a presbiteriumok elé. A mai súlyos viszonyok között aligha tudnak ezek most kielégítő feleletet adni, megfelelő megoldást találni, de még ha erejük túlfeszítésével meghoznák is a szükséges áldozatot, a Debreczentől távolabb fekvő kisebb egyházak legátus nélkül maradnának, évről-évre fogy a diák, nem jut minden helyre. A vidéki gimnáziumok felső osztályú tanulóinak bevonásával talán lehetne segíteni némileg, mert az mégis visszatetsző lenne, hogy a gyülekezetek nagy áldozatokkal legációkat létesítenek s papi katedrájukba II. I. éves képezdészek, vagy éppen VI., V. oszt. tanulók küldetnének ki az Isten ígéjének hirdetésére.

Nagyszalonta *Arany*-alapítványt létesített, ez által egykori szülöttje és nótáriusa, hazánk egyik legnagyobb költője emlékének áldozott méltó áldozattal születése 100-ik évfordulója alkalmából.

Még néhány helyi érdekű ügy letárgyalása után a tárgysorozat véget ért.

Közigazgatási bírósági ügy 3 volt, mind Köröszeg-apátiból, mindegyikkel hamarosan végezhetett a bíróság.

Az egyházmegye gondnokát az elnöklésben testvére, *Tisza* Kálmán gróf, mint legidősebb tanácsbíró helyettesítette. A vitéz huszárcapitány alighogy felépült súlyos sérüléseiből, már is készül vissza a harctérre. Most már másodmagával megy, mert . . .

Maradt neki még egy fia
S kívánta a haza tőle:
Az egyiket nem siratta,
A másikat odaadta.
S ment a gyermek, ment előre! . . .

Elmenetele előtt találkozni kívánt még egyszer azokkal, kiknek körében mindenkor jól találta magát, szívesen időzött az egyházmegye lelkipásztoraival. Meghallgatta még egyszer az *Esperes* beszédét, mellyel kezében a *Tisza* Kálmán serleggel a poraiban is áldott édesapa emlékének áldozott, majd elbúcsúzott és azután trombita harsog, dob pereg

Mint viharban a tengernek
Összezúdul minden habja:
Mind ott voltak egymás mellett
A fiú és édes apja.

Fogarassy Bálint,
főjegyző.

Közélet

Az úrvacsorai közös pohárról.

Bár magam inkább a külön kehely híve vagyok, azért a legteljesebb tisztelettel vagyok azok felfogásával szemben is, akik a közös kehely föntartása mellett foglalnak állást. Alábbi pár sorom megírására főleg az készített, hogy a D. P. L. 13. sz.-ban *Vadászinak* „Az úrvacsorai közös pohárról” c. fejtegetésében azt olvasom, hogy gondoskodni kellene bizonyos óvóeszközök beállításáról, melyek alkalmazása mellett a ragályos betegségektől való felelem csökkenne s így a közös kehely veszedelem és aggodalom nélkül föntartható lenne. Ilyen óvóeszközü ajánlja azt az eljárást, hogy a lelkész borosztáskor minden egyes, a borban már részesült egyén után tiszta fehér kendővel törölje meg a pohár szélét.

Vadászinak ez az indítványa nálunk, Désen már évek óta gyakorlatban van és a legjobb lelkiismerettel magam is csak ajánlani tudom. Addig is, míg a „közös kehely — külön kehely” nagyjelentőségű kérdése körül tisztázódnak a felfogások, amíg e kérdésben a hivatalos egyház is állást foglalna, igen helyesnek és üdvösnek vélném ezt az eljárást mindenütt behozni. Tapasztalattal mondom, hogy egyáltalában nem teszi hosszadalmassá az úrvacsora osztást. Hiszen kevés gyakorlat után a kehely szélének a megtörlése, valamint a kehelynek egy kissé megforgatása abból a célból, hogy a következőnek ajaka ne éppen azt a helyet érintse, amelyet az előbbi úrvacsorázóé, jóformán pillanat műve. Ahol pedig ígét is mondunk, minden föltűnés és a legesekélyebb időpazarlás nélkül végezhetjük úgy a megtörlést, mint a forgatást. Ha most nem csupán a fertőző betegségek elkerülhetése szempontjából mérlegeljük ezt a kevés fáradsággal járó és a legesekélyebb visszatetszést nem

keltő és csak helyesnek mondható újítást, hanem csupán abból a szempontból, hogy híveink közül sokat tart vissza az úrvacsorával való éléstől az, hogy mások után megtörlés nélkül kell inniok, mindenesetre a legjobb lélekkel csak ajánlani lehet.

Tehát a Vadászi indítványát több éves gyakorlat alapján olyan értelemben óhajtanám kiegészíteni és ajánlani, hogy minden gyülekezet lelkésze vezesse be és állandósítsa a kehely szélének fehér kendővel való megtörlését és forgatását már a legközelebbi úrvacsoraszertől kezdve, tekintet nélkül a kehely-vitára, de ennek már is jelentkező egyik praktikus áldásaként!

1917 április 8.

Farkas Albert,
dési református lelkész.

Külföld

A holland egyházi világszövetség békeszózata.

Az egyházak világszövetségének németalföldi osztálya a népek közötti jó egyetértés megteremtése céljából a múlt évi karácsonyi ünnepek idején felhívást bocsátott ki a hadviselő államokban élő keresztyén testvérekhez. A felhívásban rámutatva a háborúnak nemcsak elviselhetetlen gazdasági terhei fokozására, de még inkább rettenetes erkölcsi romlásaira, arra buzdítja a hadviselő felek keresztyéneit, hogy agítaljanak buzgón a béke mellett. A békére vezető legjobb útnak azt tartja, ha az ellenségek kölcsönösen megismerik s tárgyilagosan ítélik meg egymást s a Szentlélek segélyével igyekeznek megszabadítani magukat attól a fonák és bűnös kedélyállapottól, mely mindkét részen lehetetlenné teszi az erkölcsi ítélezést. Higgyük, hogy a Szentlélek az emberiséget talán mégis csak erre a jobb belátásra fogja kényszeríteni tudni s akkor igazán meglesz az epedve várt, mindeneket kiengesztelő béke.

A német evangélikus lelkészek drágasági pótléka. A berlini evangélikus egyházi főtanács 1917 január 24-iki rendelkezése értelmében a porosz országos egyház evangélikus lelkészei a magasabb állami hivatalnokokéval teljesen egyenlő egyszersmindenkori drágasági segélyben részesülnek. E drágasági segély a 4500 márkás évi fizetésű rendes lelkészek részére: ha nők, de gyermektelenek, évi 100 márkát, ha egy gyermekük van, 130 márkát, minden további gyermek után fel a 10-es számig 30—30 márkával többet, 11 gyermek után 460 márkát, és a 11-nél magasabb gyermekszám után fejenként 60 márkával többet jelent.

A német szabad egyházi szövetség, mely baptisták, methodisták, az evangélikus közösség és a szabad gyülekezetek egyesüléséből áll, összesen 105,000 tagot számlál s lelkigondozói tevékenysége a tagokon kívül még 300,000 személyre terjed ki. Alkotórészenkénti megosztása a következő: a baptisták 48,000, a methodisták

30,000, az evangélikus közösség 20,000 s a szabad gyülekezetek 7000 tagot számlálnak.

A női hallgatók számának növekedése a német egyetemeken. Az utolsó 8 év alatt a korábbi időkhöz képest épen megnégyszereződött a német egyetemeken női hallgatóinak a száma, kiváltképen megnőtt azonban a háború alatt. 1907-ben még csak 1077 volt az egész kontingens, míg 1916-ban 4796-ra emelkedett. Ebből orvostanhallgató 1229 volt.

A humanistikus gimnázium védelme Németországban. Ama mozgalommal szemben, mely a realitásoknak a gimnáziumi oktatás keretében épen a világháború hatása alatt nagyobb érvényesülést szeretne a humanistikus műveltség rovására biztosítani, német egyetemi tanári körökből hatalmas ellenmozgalom indult meg, melyhez a német tudomány legkiválóbb képviselői csatlakoztak. Úgy látszik tehát, hogy a régi bevált középiskolai oktatásnak Németországban a legjobb és legerősebb képviselője van s az újítók törekvéseikkel alighanem ezúttal is kudarcot vallanak.

Az alkohol ellen. A svájci Vaud kanton református nemzeti egyházának Lelkészegyesülete, 139 egyház óhajára, felterjesztésben kérte az államtanácsot az alkohol előállításának szabályozására az italmérési engedély megszorítására és a kocsimák számának csökkentésére. 97 egyház kívánságára pedig oly törvény alkotását kérte az államtanácstól, melynek értelmében új italmérők felállítása, vagy fel nem állítása minden egyes esetben, az érdekelt község szabad választásától függjön („option locale“). Lelkészegyesület örömmel állapítja meg azt a szerencsés eredményt, amelyet az iszákosok közigazgatási úton való internálására vonatkozó új törvény elért. Az ifjúság fokozottabb abstinens nevelését is feladatául tűzte ki.

Halottaink

id. Pándi István. Múlt hó derekán kísértük utolsó útjára nagy részvét mellett néhai boldog emlékeztű id. Pándi István ügyvéd földi maradványait Békéscsabán. Az elhunyt Békésen született; itt tanult, majd pedig Debreczenben. A puritán jellemű és egyszerűségű 85 éves ügyvéd élete végéig hithű s buzgó tagja volt református egyházunknak, melyhez haláláig meleg érdeklődéssel és szeretettel ragaszkodott. Ennek a szeretetnek és ragaszkodásnak állított halhatatlan emléket akkor, amidőn egyik békési beltelkes házat és tízezer koronát a békési református egyházra, ugyancsak tízezer koronát a békési református főgimnáziumra hagyományozott; fényes bizonyossági fennkölt gondolkozásának és nemes szívének. Legyen áldott emléke közöttünk. (K. A.)

Különfélék

Egyházkerületünk tavaszi közgyűlése Zita királyné Ófelségéhez születésnapja évfordulója alkalmából a következő hódoló táviratot küldte:

Ófelsége

Zita királyasszony

Wien.

Tiszántúli református egyházkerületünk közgyűlése s közönsége nevében mai örvendetes születésünnepe alkalmából a legelső magyar asszonyt megillető áhítatos hódolattal üdvözöljük Felségedet, buzgó imádságban kérvén a minden áldások Istenét, hogy kegyelme teljességét árássa Felségedre és szeretleire egy szebb, jobb, boldogabb jövőnek uralkodói fennkölt örömeiben gazdag számos esztendején át. Dr. Baltazár Dezső püspök, gróf Degenfeld József egyházkerületi főgondnok.

A hetedik orgonahangverseny folyó hó 9-én este 7 órakor fényesen sikerült, amennyiben a közreműködő művészek úgy a zene-, mint az énekszámoknál a legjobbat adták. Rajtok kívül szerepelt: Baltazár Kató úrleány, aki bámulatos nyugodtsággal, finom árnyalatokat, gyönyörűen visszaadó hanghordozással adta elő édes apjának remek alkotását; aztán Szaboleska Mihály, aki Arany János születésének százados évfordulójára írott, izzó magyarságról tanúskodó, nagy koncepciójú, elragadó ódáját olvasta fel; s végül a Városi Dalegylet és a Kollégiumi Kántus Mácsai Sándor ének- és zenetanár vezetésével együttesen adták elő hatalmas erővel és mesteri színezéssel Schubertnek „A Teremtőhöz” c. darabját. A tíz számból álló gazdag műsor meghallgatása után a nagy számú hallgatóság művészi élvezetben gazdagodva távozott. — Az orgonahangversenynek összesen 1545-10 K (ezeröttszáznegyvenöt K tíz f.) bevétele volt, amely összeget a rendezőség élén állott Sass Béláné úrnő f. hó 11-én szolgáltatott be a hadsegélyező hivatalhoz.

Lelkészbeiktatás Borson. Folyó május hó 6-án foglalta el lelkési állását Bagoly Bertalan volt debreczeni segédlelkész, a mi theológiánk jeles képezésű hallgatója, akit a borsi református gyülekezet híveinek bizalma egyhangúlag választott meg. A beiktatást Babicsák József kisszántói lelkész végezte, tartalmas beszéddel rajzolván a szent és nemes egyháznak s az ifjú lelkipásztornak egymás iránt való kötelességét. Ezután az ifjú lelkipásztor Máté 6¹⁰ alapján értékes gondolatokkal bővölködő beszédben fejtegette Isten országának gyönyörű szép gondolatát, melynek megvalósulásáért ő szívének, lelkének teljes meggyőződésével, odaadásával dolgozni akar. Ez ország építéséhez kéri a gyülekezet segítségét, hogy

együttes munkálkodásuk nyomán megérjük a rég várt béke beköszönését és az Isten országa üdvjainak elnyerését. Az ifjú lelkipásztort és az összetartó nemes gyülekezetet szívből köszöntjük.

Lelkészválasztások. A *nyírmadai* egyház elhunyt lelkészének fiát, Keresztessy László anarcsi lelkészt választotta meg egyhangú meghívás útján. Az *anarcsi* gyülekezet pedig Fülep Károly nádudvari segédlelkészt hívta meg. Dicséret és követésre méltó példaadás mind e két lelkészválasztás, melyhez őszintén gratulálni lehet.

Szilády Áron dr., kiskunhalasi lelkészt a Magyar Tudományos Akadémia tiszteleti taggá választotta. A nagy tudós halantékát méltán megilleti az elismerés hervadhatatlan babérkoszorúja.

Hajduszoboszló folyó hó 20-án nagyszabású katonanapot rendez, amelyen a debreczeni Katona-Otthon vezetősége is, élén dr. Baltazár Dezső püspök úrral és dr. Ferenczy Gyula egyetemi tanárral részt vesz.

Egyetemi magántanári képesítést nyert a debreczeni tudományegyetem jog- és államtudományi karán a magyar anyagi büntetőjogból dr. Gerőcz Kálmán sárospataki jogakadémiai tanár. Melegen üdvözöljük.

A debreczeni református főgimnázium Ifjúsági Gyülekezete 1917 május 13-án d. e. 11 órakor a főiskola oratóriumában évzáró ünnepélyt tart a következő műsoron: 1. Fennálló ének. 37. dics. 1. v. 2. Előének. 157. dics. 1. és 6. v. Imádság. Mondja S. Szabó József, a gyülekezet felügyelő tanára. 4. Orlando di Lasso: Miképp feledném el Őt. (Hymnus.) Éneklé a református főgimnázium vegyes kara. 5. Az üres koporsó. Tompa Mihálytól. Szavalja Veress László VII. o. t. 6. Mendelssohn: E-moll hegedűverseny. Andante. Hegedűm előadja: Páricsy Pál V. o. tanuló. Orgonán kíséri Almássy Márton IV. éves hittanhallgató. 7. Emlékezés Dézsi Andrásról, a debreczeni kollégium első rektoráról. Írta és felolvassa Törös László VIII. o. tanuló, a gyülekezet gondnoka, aki a gyülekezet évi működéséről is beszámol röviden. 8. Utóének. XXV. zsolt. 3. v.

A debreczeni református elemi iskolákról. A debreczeni református egyházmegyei canonica visitatio tagjai: Dávidházy János, F. Varga Lajos, Miskolczy László és Veress Bálint csak most végezték Debreczenben az elemi iskolák látogatását s a zaklatott háborús viszonyok között is teljesen kielégítő, sok helyt fényes eredményeket konstataáltak. Így a Debreczeni Protestáns Lap egyik közeli számának Dr. — tollából kikerült közleménye szerint a városi közoktatásügy megbeszélése alkalmával egyik volt református tanító abbéli nyilatkozata, hogy a debreczeni református tanítószövetség szintje alászállott — enyhén szólva — nem fedi a valóságot.

Áttérők. A Református Szemle folyó évi 18. számából vesszük át a következő szép és biztató sorokat: „Komallón 150 oláh — helyesebben görög keleti vallású székely lett a kálvinista ecclesiának a tagja... Virágvasárnapján indultak meg mind az egész egyszerre, hogy régi magyar szívükkel a magyar egyház gyermekei legyenek... A nagypéntek után igaz lelkipásztoruknak, Kiss Endrének, 800 koronát ajándékoztak palástra az oláh invázió alatt eltűnt palástja helyett, hogy könnyeket töröljön, vigasztalást adjon, reménységet hintsen, hogy megbocsásson“...

Szép adomány. Pethes Zsigmond kamocsai egyházi magtárnok, hősi halált halt egyetlen fia emlékére 1000 koronát adott orgonaalpra.

A lelkészek háborús drágasági segélye. Az egyházkerületünk részére jutott 104,200 K háborús drágasági segély felosztása kérdésében az egyházkerületi közgyűlés az esperesi kar javaslata értelmében úgy határozott, hogy a segélyt 200, 400 és 600 koronás tételekben az elnökség ossza szét az esperesi hivataloktól sürgősen beérkező kimutatások szerint, melyekben minden lelkész családi s gyermekneveltetési helyzetéről és vagyoni állapotáról szóló adatok lesznek beküldendőek.

Debreczeni harangok elvitele. A debreczeni református templom harangjaiból — mint régebben jeleztük volt — kilencet visznek el a háború céljaira. A levélteli munkálatok folyó hó 10-én kezdődtek meg s 11-én délelőtt a nagytemplom keleti tornyából leeresztették a két kisebb harangot. Vajha mint az áldott béke hírdetői kerülnének vissza mielőbb.

A pápai indexkongregáció az 1917 március 25-én kelt Alloquentes kezdetű motu proprio szerint megszűnt, de csakis annyiban, hogy a teendői a S. G. Officii hatáskörébe utaltattak oly módon, hogy ennek a kongregációnak ezentúl a könyvbírálat végzésére lesz egy egészen külön szekciója, amelynek a tagjaiul a régi index Kongregáció tagjai osztattak be. Lényegileg tehát jelentős változás nem történt s az indextől való rettegés gondolata ott lebeg szüntelen a jámbor literátusok feje felett.

Adalék a lelkészképzéshez. Az Evangélikus Órálló folyó évi 18. száma szerint Bécsben az alsóausztriai evangélikus lelkészek április 10-én gyűlést tartottak, amelynek első pontja: Wunsche und Vorschläge für die Ausbildung unseres theologischen Nachwuchses volt. Az előadó lelkész szerint a theologusnak a theologiai ismereteken kívül természettudományi, világ- és irodalomtörténeti, sociologiai stb. ismeretekkel is fel kell fegyverkeznie. Mindezekelőtt szükséges a zene. A tanulmányi időt három évről négyre kell emelni s a negyedik év után letett első vizsga után (tárgyai: az ó- és újszöv., egyház- és dogmatörténet, systematika és filozofiatörténet) két évi segédlelkészi

idő eltöltése kívántassék meg ahhoz, hogy a leendő lelkész előállhasson a második vizsgára, amelynek tárgyai a gyakorlati theologia, az ó- és újszövetségi exegesis, neveléstan és neveléstörténet, egyházjog. A segédlelkészi idő alatt a lelkészjelöltek minden esztendőben egy theologiai tudományos dolgozatot és két egyházi beszédet volnának kötelesek írni. A hozzászóló theol. professzor szükségesnek tartja a theol. oktatás mélyítését, a pálya nehezítése nélkül olyan formán, hogy a diáknak kellő ideje legyen az önképzésre és tehetségeinek szabad kifejtésére.

Gazdasági felső polgáriskola létesítése érdekében a polgáriskolai tanárság Országos Egyesületének Tiszavidéki Köre április 29-én gyűlést tartott Debreczenben, a Kereskedő Társulat dísztermében és ott Nagy József elnök előterjesztése alapján határozatilag sürgeti a polgáriskola 7 osztályúvá fejlesztését úgy, hogy a felső 3 osztály gazdasági felsőpolgáriskola volna.

A kollégiumi évváró istentisztelet folyó hó 19-én délelőtt fog megtartatni a debreczeni nagytemplomban, ahol ez alkalommal Erdős Károly lelkészképzőintézeti tanár fog imádkozni. Az istentisztelet után a kollégiumi díszteremben történik meg a tanév ünnepélyes berekesztése.

A lelkészi pálya és a görög nyelv. Azokra vonatkozólag, akik a reálgimnáziumokban szereznek érettségi bizonyítványt, a görög nyelvet illetőleg újabb rendeletet bocsátott ki a porosz kultuszminiszter, amely szerint mindazok, akiknek reálgimnáziumi érettségi bizonyítványukon latinból elegendő osztályzatuk van, beiratkozhatnak a theológiára, ha a theologiai tanulmányok eredményes folytatásához szükséges görög nyelvi tudásukat külön vizsgálaton szerzett bizonyítvánnyal igazolják. Evégből a kultuszminiszter különlegesen görög nyelvi vizsgálati szabályzatot bocsátott ki az említett jellegű leendő theologusok számára.

Debreczen látképe a XVII. századból. A debreczeni Városi Múzeum kiváló helyettes igazgatója, *Zoltai Lajos* nagyon érdekes, madártávlati képet rajzolt Debreczenről, a XVIII. század végéről, történelmi adatok alapján megállapítható valószínűségek szerint. A nagyon érdekes képet, melyen Debreczen akkori középületei, a Szent András, Vörös-torony, Városháza, Kistemplom, Cédula-ház stb., a Pap-tava, régi utcák és terek vannak feltüntetve, a tanács a háború után sokszorosítottatni fogja s addig a városi múzeumban helyezi el.

Oláh István kartársunk segélyezése érdekében kibocsátott felhívásra a következő szíves adományok érkeztek Zih Sándor lelkész kezeihez: Sass Béla 5 K, Királydaróczi egyház 10 K, Takács Lajos (Nagybocskó) 10 K, özv. dr. Király Ferencné (Debreczen) 10 K, Gere Mihály és neje 2 K, N. N. 20 K, Nagy Sándorné 4 K, Molnár Mihályné 2 K, ifj. Szabó Sándorné 8 K, id. Szabó Sándorné 20 K, Egy hadházi aszony 2 K, N. N. 2 K, Harsányi Istvánné 10 K, N. N. 1 K, Taricska Sándorné 2 K, Kis István és neje 20 K,

Csapó-utcai parokhiális kör 10 K, G. Szabó Mihály (Tiszabecs) 3 K, Szele György 5 K, Nyeste István 5 K, Debreczeni István (Nagyszalonta) 20 K, Szabó Zoltán lelkész (Bilke) 15 K, Trnká Gottlieb 10 K, Pap József tábori lelkész 10 K, Kollonay László (Kömörő) 10 K, Szécsényi István kajdanói lelkész és Joó Miklós beregrákosi lelkész küldtek szalonnát, kását, zsírt, paszulyt, kolbászt, oldalast stb., id. Szabó Sándorné paszulyt, lisztet, Szabó Zoltán bilkei lelkész paszulyt. Kartársunk és annak agg szülei pénzsegélyt nem kapnak, hanem a begyűlt pénzen a legpraktikusabb formában élelmi szereket vásárolunk. További szíves adományokat is Zih Sándor lelkész címére kérünk eljuttatni.

Egységes római katolikus katekizmus készíttetését határozta el a pápa. Az a tény, hogy a Vatikán az egész világ számára egységes kátét akar kiadni, azt mutatja, hogy a káték napja nem hanyatlott le, sőt most van igazán emelkedőben. Sapienti sat.

Szerkesztői üzenetek.

F. B. A szép jelentést tértől hiány miatt csakis rövidített szöveggel közölhetjük. Ehhez utólagosan szíves hozzájárulását kérjük.

F. A. Tértől hiány miatt késett ily sokáig b. sorainak közlése.

Diakon. Nagy sajnálatunkra a jövő számra maradt.

Tartalom: dr. Baltazár D., Egyházkerületi gyűlést megnyitó imádság. — Gróf Degenfeld József főgondnok egyházkerületi gyűlést megnyitó beszéde. — Dr. Kun Béla egyházkerületi világi főjegyző székfoglaló beszéde. — Egyház: Egyházkerületünk tavaszi közgyűlése. — Fogarassy B., A nagyszalontai egyházmegye tavaszi közgyűlése. — Közélet: Farkas A., Az urvacsorai kehely kérdéséhez. — Külföld. — Halottaink. — Különfélék. — Hivatalos Értesítő 19. szám.

Pályázat helyettes tanári állásokra.

A pápai református főgimnáziumban azt 1917—18. tanévre betöltendő lesz három helyettes tanári állás és pedig:

2 magyar—latin,

1 matematika—fizika

szakcsoporttal.

Az állások 2000 korona javadalmazással s heti 20 óra tartásának kötelezettségével vannak összekötve.

Akik pályázni óhajtanak, a főiskolai igazgatótanácshoz intézett folyamodásukat 1917 június 7-ig küldjék be a református főgimnázium igazgatósága címére, Pápara.

Pápa, 1917 május 8.

Kis József,
főiskolai e. gondnok.

Dr. Beóthy Zsolt,
főiskolai v. gondnok.

Hadikölcson jegyzéseket

szívesen elfogad, a legelőnyösebb feltételeket nyújtja és minden felvilágosítást készséggel megad a

Magyar Általános Hitelbank

debreczeni fiókja, „Arany-Bika“-palota.

HIVATALOS ÉRTESITŐ.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

3015—1917. sz.

Körlevél.

Nagytiszteletű Esperes Ur!

Lengyel testvéreink segítségért kiáltanak hozzánk.

Tudom, hogy határainkon belől is oly sok az építeni való, hogy minden tőlünk telhető adomány is kevésnek bizonyulna a romok újra építésére; tudom, hogy híveinknek adakozó kedvét nap mint nap igénybe vesszük mi, igénybe veszik mind azok az intézmények, melyek rá vannak utalva népünk önkéntes adományaira: mégis nem hallgathatjuk el részvétlenül a határainkon túlról jövő segélykiáltást. A szó legszorosabb értelmét véve szegények kiáltanak hozzánk, kiknek templomait, iskoláit a háború vihara elseperte. — Ezek a nagyon szegény emberek hitbéli testvéreink, lengyel reformátusok, kiknek kiáltó szavát, ha mi magyar reformátusok meg nem halljuk, a világon alig-alig akad valaki, ki meghallgassa.

Felkérem azért Nagytiszteletedet, hogy a bölcs vezetése alatt álló egyházmegyében a lengyel reformátusok részére a gyűjtést elrendelni méltóztassék s a begyülemző összeget egy összegben, valamint az adakozó egyházak névszerű felsorolásával s az adott összeg feltüntetésével egybeállítandó kimutatást legkésőbb június hó 30-ig hivatalomhoz felterjeszteni méltóztassék.

Debreczen, 1917 május 8.

Atyafiságos szeretettel:

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

2934—1917. sz.

Körlevél a kebelbeli egyházak lelkeszeihez.

A kormány a háborúval járó további rendkívüli költségek fedezése céljából egy újabb: hatodik hadikölcsön kibocsátása végett megtette a kellő intézkedéseket.

Bár a kibocsátandó kölcsön feltételei még nincsenek véglegesen megállapítva, a kormánytól nyert értesülésem alapján tájékoztatásul mégis annyit közölhetek, hogy épen úgy, mint az előzőleg kibocsátott hadikölcsönöknél ismét 6%-os járadékkölcsön kötvények kerülnek kibocsátásra, melynek feltételei lényegileg megegyeznek az eddig kibocsátott 6% járadékkölcsönök aláírási feltételeivel. A 6%-os járadékkölcsönön kívül más típusu kölcsönnek nyilvános aláírásra való bocsátása ezuttal nincs tervbe véve.

A kibocsátásra kerülő kölcsönre történő befizetésekre — a kikötött felmondási idők érvényben tartása mellett — az 1914. évi augusztus 1-je előtt elhelyezett, egyébként a moratórium feloldó rendeletben foglalt kor-

látozások alá eső betétek is — teljes mérvben igénybe vehetők. Ezen szabály alól kivételt fognak képezni a román betörés által sújtott s a vonatkozó moratórium rendeletben felsorolt területeken székelő pénzintézeteknél elhelyezett ily betétek, amelyek tekintetében a pénzügyminiszter úr úgy szándékozik intézkedni, hogy általában nem vehetők a jegyzés céljaira igénybe.

Pénzügyminiszter úr az Osztrák Magyar Banknál és a M. kir. hadikölcsön pénztárnál közben fog járni az iránt, hogy a kibocsátásra kerülő hadikölcsön jegyzésében résztvevők részére a jegyzés céljából ép úgy, mint az előző hadikölcsönöknél ezuttal is előnyös feltételű lombard kölcsönök nyújtassanak s ez által lehetővé tétessék, hogy az aláíró felek jegyzéseiket minél előnyösebben bonyolíthassák le.

A kormány a kölcsön biztosítása érdekében most is közvetlenül fordul a nemzethez.

Azok a kedvező-tapasztalatok, amelyeket az előző hadikölcsönök jegyzése alkalmával a hadikölcsönök iránti érdeklődésnek híveink mind szélesebb rétegeiben való elterjedése tekintetében észleltem, arra a reményre jogosítanak, hogy a hadikölcsönben való részvételre irányuló nagyszabású akcióban lelkésztársaim mint eddig, úgy most is teljesíteni fogják hazafiúi kötelességüket. Felkérem azért lelkésztestvéreimet, hogy a cél érdekében, az általuk legjobbnak vélt s legcélravezetőbbnek ösmert módon hassanak oda, hogy híveiknek anyagi ereje, otthon tartogatott készpénzei a hadi kölcsön jegyzésekbe minél nagyobb mértékben bevonassanak.

Debreczen, 1917 május 3.

Atyafiságos szeretettel:

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A karczagi református főgimnázium igazgatóságától.

118—1917.

Pályázat.

A karczagi református főgimnázium igazgatótanácsa pályázatot hirdet az intézeténél megüresedett s a közoktatásügyi miniszter kinevezése alá eső egyik görög-latin képesítésű rendes tanszékre.

Az állás javadalma 2400 korona alapfizetés, jelenleg 480 korona lakáspénz; ezen felül öt ízben 200 koronás ötödéves korpótlék, melynek megállapításánál a másutt töltött rendes tanári évek beszámíttatnak.

Az intézetnél fennálló fizetési fokozatok 2400, 2800 és 3200 korona javadalommal járnak. Állami fizetéskiegészítésben intézetünk tanárai is részesülnek s a nem állami tanárok országos nyugdíjintézetének jogos és kötelezett tagjai.

Pályázhatnak oly protestáns, elsősorban református vallású tanárok és tanárjelöltek, kiknek a görög-latin szakcsoportra szabályszerű képesítésök van. A pályázat eredménytelensége, okleveles pályázó hiánya esetén, az állás helyettes tanárral fog betölteni, kinek javadalma 2000 korona lesz.

Az állás 1917 szeptember 1-én foglalandó el.

A fizetést évnegyedes előleges részletekben szolgáltatja ki a gimnáziumi pénztár.

A karezagi református egyháztanácsához címzendő folyamodványok beadásának határideje 1917. évi június 20.

A folyamodványhoz melléklendők: a) keresztleveél, b) érettségi bizonyítvány, c) oklevél vagy egyetemi tanulmányok igazolása, d) szolgálati bizonyítványok, e) katonai kötelezettségi viszony igazolása, f) orvosi bizonyítvány, g) a pályázó feleségének protestáns voltát igazoló okmány.

A folyamodványok a gimn. igazgatóságához küldendők.

Karezag, 1917 május 2.

Horváth Ferenc,
igazgató.

Török Vince.
ig. tanácsi elnök.

KÖNYVUJSÁG

Tanulmányok, bírálatok és ismertetések
a magyar és külföldi irodalom köréből.

Szerkesztik CZEGLÉDY SÁNDOR pápai ref. theol. akad. tanár
Lic. FIZÉLY ÖDÖN, aranyosmaróti ev. lelkész és SZIMONIDESZ
LAJOS, nagybörzsönyi ev. lelkész.

Megjelenik
július és augusztus hónapok kivételével minden hó 15-én és 30-án.

ELŐFIZETÉSI ÁRA EGY ÉVRE 10 KORONA

Kiadja: **Scholtz Testvérek** könyvkereskedése Budapest, IX.,
Ferencz-körút 19., ahonnan bármely egyházi vagy világi irodalmi
termék beszerezhető. Gondos kiszolgálás, előnyös feltételek.

Legszebb konfirmációi ajándék

SZOLNOKY GERZSON

MENNYORSZÁG KAPUJA

Ezen imádságos könyvecskeből a tiszántúli, tiszáninneni és dunántúli református egyházkerület püspökei ajánló körlevelükben többek között a következőket mondták: „E hangban és tartalomban nemesen egyszerű, mégis gyönyörűsége kis imádságos könyvet, mely mint hiszem, ifjúságunk nagy lelki épülésére szolgál, a legmelegebben ajánlom becses figyelmökbe és szeretetökbe. Főként a konfirmáció alkalmával szíveskedjenek ezt az ifjúságnak ajánlani. Egyfelől hozzátartozóik, másfelől egyházunk alig adhat ifjainknak kedvesebb és hasznosabb ajándékot.” — A 168 oldalra terjedő 12¹/₂x8¹/₂ cm. nagyságu, zsebbe tehető imádságos könyvnek ára, mely igen finom, famentes, simítatlan papíron készült, rendkívül elegáns, egy úrvacsorát osztó lelkész és két, az úrvacsorát felvevő gyermek arcképével díszített vászonkötésben jelent meg. 1 korona 20 fillér.

10 péld. megrendelésénél 96 fill., 25 péld. megrendelésénél 90 fill., 50 péld. megrendelésénél 84 fill., 100 péld. megrendelésénél 78 fill., 500 péld. megrendelésénél 72 fill., 1000 pld. megrendelésénél 66 fill. Megrendelhető

HEGEDÜS és SÁNDOR
KÖNYVKIADÓHIVATALÁBAN, DEBRECZEN.

A „HANGYA”

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, ahol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők útbiztosításért a „Hangya” igazgatóságához: Budapest, IX. Közraktár-utca 34. sz. A „Hangya” kötelékében az 1915. év végén 1300 fogyasztási szövetkezet működött, amelyek összforgalma 60.000,000 korona volt.

Földmívelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés. A termelés fejlesztése, az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el.

! UJDONSÁG!

„A ZSIDÓK ÚTJA”

IRTA **ÁGOSTON PÉTER.**

ÁRA 6 KORONA.

∴ PORTÓRA 30 FILLÉRT KÉREK. ∴

Kapható:

KÓKAI LAJOS

∴ könyvkereskedésében ∴
Budapest, IV., Rameymayer Károly-u. 3.